

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
“УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ”

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Збірник тез доповідей
XII Всеукраїнської науково-практичної конференції
(12-13 листопада 2009 р.)

У 2 томах

Том 1

Суми
ДВНЗ “УАБС НБУ”
2009

факторів ризику від недоотримання прибутку. Це впливає на неправильне складання прогнозного розрахунку грошового обігу та занижує ліквідність його обороту;

- ускладнює проведення аналізу закритість інформаційного поля банку, зокрема джерела надходження грошових коштів та їх безготівковий рух у позабанківському секторі економіки. Банки практично не проводять даний вид аналізу, що, у свою чергу, збільшує тіньовий спектр грошового обігу.

Систематизуючи дослідження поставленої проблеми, слід констатувати, що їхні методики не є апробованими на практиці та потребують подальшої практичної розробки.

Альтернативою вирішення проблеми, на нашу думку, є проведення аналізу звіту про рух грошових коштів банків з використанням концепції додаткової вартості (*MCVA*). Запропоноване надасть змогу відокремити та показати чисту додану вартість грошового потоку від операційної діяльності з урахуванням впливу негативних факторів для подальшого відрахування на сплату дивідендів та формування власного капіталу. Зокрема, ми зможемо простежити подальший чистих рух грошових потоків не тільки від операційної діяльності, а й від фінансової. Тут набуде прозорості рух коштів у результаті виплати дивідендів та формуванні власного капіталу як основного доходу акціонерів.

*Н.В. Кривень, аспірантка Львівського інституту банківської справи
Університету банківської справи НБУ*

РОЗВИТОК ПРАВОВОЇ БАЗИ МІКРОКРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Створення сприятливих умов для розвитку мікрокредитування малого підприємництва є одним з найважливіших завдань політики держави. З огляду на завдання державної регуляторної політики, для успішного розвитку мікрокредитування малого підприємництва, як переконує світовий досвід, необхідно створити правову базу його функціонування. Проведений аналіз чинного законодавства України щодо мікрокредитування малого бізнесу дає підстави для дослідження його становлення і можливість умовно виділити декілька етапів.

Перший етап (1991-1993 рр.) характеризується відсутністю вітчизняного законодавства з питань мікрокредитування малого бізнесу. Особливістю цього періоду є визначення Законом України “Про підприємництво” загальних, правових, економічних та соціальних засад здійснення підприємницької діяльності на території України. Також

у 1992 р. на законодавчому рівні було закріплено основні положення про заставу. Проблемі відсутності у малого бізнесу застави при мікрокредитуванні банки приділяють ще недостатню увагу. Одним із шляхів вирішення даної проблеми є створення фондів для надання гарантій та порук.

Прийняттям Конституції України можна визначити початок *другого етапу* (1994-1996 рр.). Конституція України ставить вимогу до підвищення ефективності суспільного виробництва, його соціальної спрямованості, що в подальшому забезпечуватиме Господарський кодекс України. Крім того, був прийнятий Закон України “Про страхування”, який є основним при страхуванні банківського ризику під час мікрокредитування малого бізнесу.

Характерною особливістю *третього етапу* (1997-2000 рр.) було прийняття Закону України “Про державну підтримку малого підприємництва в Україні”, згідно з яким основною державною установою щодо впровадження заходів фінансово-кредитної підтримки малого підприємництва на загальнодержавному рівні визначено Український фонд підтримки підприємництва (УФПП). На даному етапі також відбулося прийняття Закону України “Про банки і банківську діяльність”, метою якого є правове забезпечення розвитку кредитних операцій банків в Україні і створення належного конкурентного середовища на ринку кредитування.

Створення законодавства з питань мікрокредитування малого бізнесу на *четвертому етапі* (2001-2004 рр.) продовжилося в умовах подолання економічної кризи та поступового економічного зростання. У лютому 2002 р. був прийнятий Закон України “Про підприємства в Україні”, який визначив поняття підприємства, його основні цілі, загальні умови створення, виділяючи їх таким чином як одну з категорій суб’єктів мікрокредитування. У жовтні 2002 р. Законом України “Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом”, було запроваджено вимогу обов’язкового моніторингу кредитів щодо їх цільового використання відповідно до умов кредитного договору. У Цивільному кодексі України було закріплено основні положення щодо кредитування. Не менш важливим стало прийняття у січні 2003 р. Господарського кодексу України, в якому на законодавчому рівні було закріплено поняття кредитних операцій банків, кредитування суб’єктів господарювання, форми та види банківського кредиту, контроль банку за використанням кредиту тощо.

Надзвичайно важливим і актуальним було прийняття на *п’ятому етапі* (2005-2007 рр.) Закону України “Про організацію формування

та обігу кредитних історій”, який визначив правові та організаційні засади формування і ведення кредитних історій, права суб’єктів кредитних історій та користувачів бюро кредитних історій.

Період світової фінансової кризи припадає на *шостий етап* (2008 – по даний час). Ситуація на ринку мікрокредитування стала погіршуватися й зумовила необхідність жорсткішого його регулювання. З метою забезпечення зниження ризиків банків за кредитними операціями Національний банк України посилив вимоги до порядку формування використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями. Даний етап характеризується низкою прийнятих змін і доповнень до вже діючих законів України та інших підзаконних актів.

Отже, окресливши деякі історичні аспекти розвитку нормативно-правового забезпечення банківського мікрокредитування в сучасних умовах, можна виділити дві протилежні тенденції. З одного боку, відбувається посилення значення та ролі мікрокредитування для малого бізнесу, з іншого – тенденція до недостатності чинної законодавчої бази, що регламентує питання мікрокредитування. Удосконалення чинних законів, положень та інструкцій, внесення змін та доповнень повинні сприяти створенню сприятливих умов для банківського мікрокредитування.

С.Ф. Левшаков, аспірант

Дніпропетровського університету економіки і права

РОЛЬ ЗАРУБІЖНОЇ ПРАКТИКИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ВАЛЮТНОГО КОНТРОЛЮ БАНКАМИ УКРАЇНИ

Чинна система валютного регулювання і контролю в Україні вимагає реформування на основі глибокого наукового аналізу стану валютних відносин, засобів регулювання, узагальнення вітчизняного та міжнародного досвіду.

Питання правового регулювання валютних відносин і валютного контролю є предметом обговорення науковців, практиків, державних установ та громадськості. На цей час поточне законодавство порушує прийняті Україною міжнародні зобов’язання та перешкоджає іноземним інвестиціям, які в умовах кризи дуже потрібні в Україні. У багатьох випадках закони та положення НБУ суперечать одне одному, нечітко сформульовані, що ускладнює їх застосування та призводить до ситуації правової невизначеності, наприклад, при здійсненні та поверненні інвестицій (невдале визначення прямої та портфельної інвестиції; нечітке формулювання варіантів інвестування та повернення інвестицій; нечітке визначення необхідності чи відсутності отримання індивідуальних